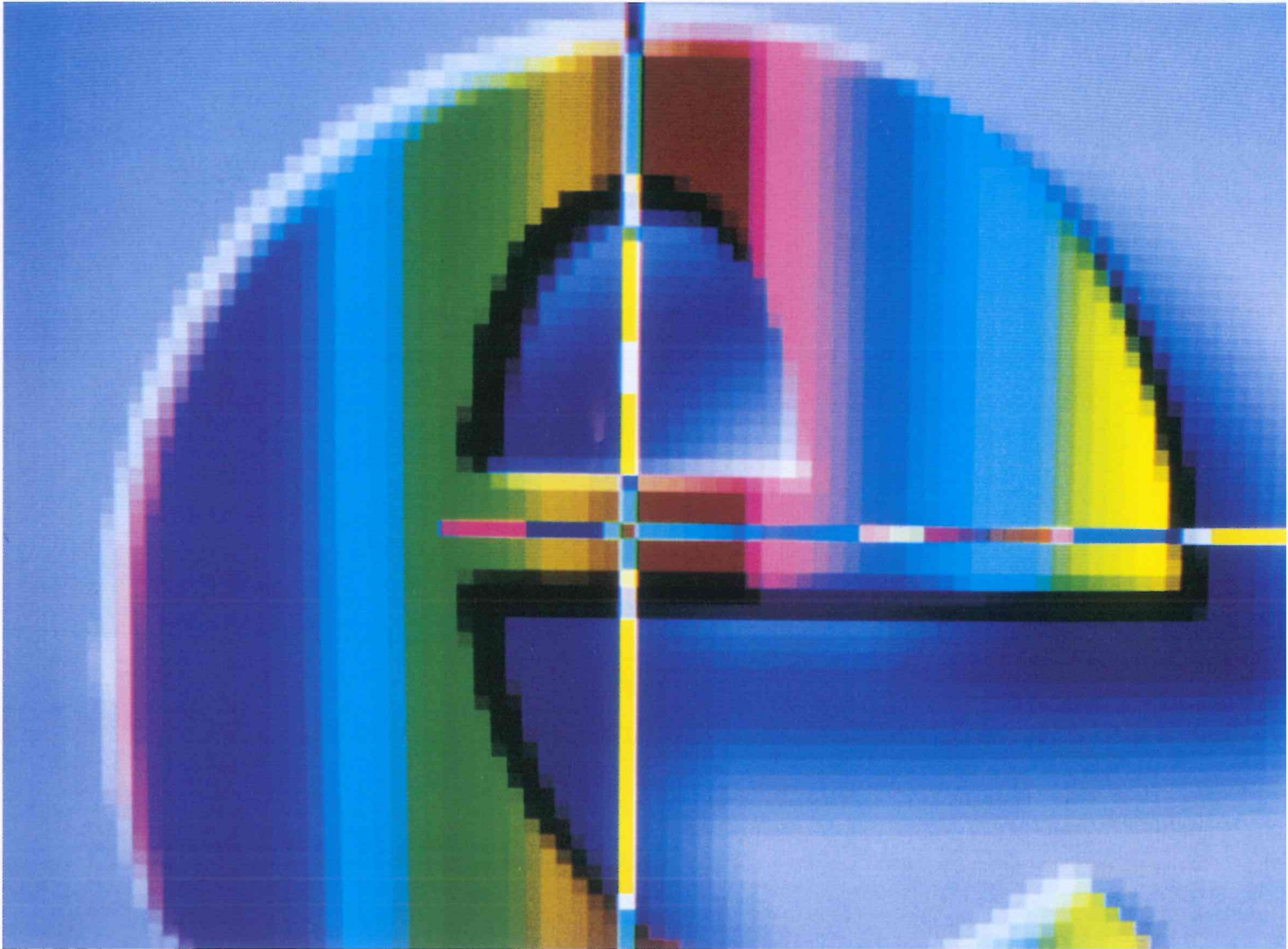

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE O REZULTATIMA
PRAĆENJA KVALITETE ZRAKA
U LOKALNOJ MREŽI ZA
PRAĆENJE KVALITETE ZRAKA
ROCKWOOL U 2017. GODINI**

Zagreb, ožujak 2018.

EKONERG ♦ Ispitni laboratorij ♦ Koranska 5, Zagreb
Tel: +385 (0)1 6000-111; Faks: +385 (0)1 6171-560

Naručitelj:

ROCKWOOL ADRIATIC d.o.o.
Poduzetnička zona Pićan
Jug 130, Zajci
52333 Podpićan

Radni nalog:

I-02-3140/17

Oznaka izvješća:

L/I-02-3140/17

Naslov:

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE O REZULTATIMA PRAĆENJA KVALITETE ZRAKA U
LOKALNOJ MREŽI ZA PRAĆENJE KVALITETE ZRAKA ROCKWOOL**

IZVJEŠĆE ZA 2017. GODINU

Tehnički voditelj Ispitnog laboratorija:

Mato Papić, dipl. ing. stroj.

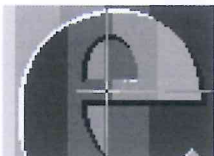
Direktor Odjela za mjerenje i analitiku:

Bojan Abramović, dipl. ing. stroj.

Direktor:

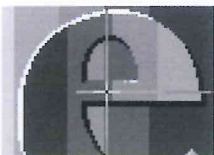
Mr. sc. Zdravko Mužek, dipl. ing. stroj.

Zagreb, 15. ožujak 2018.

SADRŽAJ

1. UGOVORNI ODNOSI	4
2. MJERENJA SUKLADNO AKREDITIRANIM METODAMA.....	4
3. REFERENTNI DOKUMENTI	5
3.1 Propisi Republike Hrvatske	5
3.2 Norme.....	5
3.3 Direktive i propisi EU.....	5
4. CILJANA KVALITETA PODATAKA	6
5. OPĆI PODACI	7
5.1 Metapodaci	7
5.2 Mjerni sustav.....	10
5.3 Specifikacija mjernih instrumenata i analiti.....	11
5.4 Lokacija.....	12
5.4.1 Makrolokacija	12
5.4.2 Mikrolokacija	13
5.5 Klasifikacija postaje.....	13
6. SAŽETAK QA/QC PLANA MREŽE.....	14
7. SAŽETAK POSTUPKA PROVJERE VALJANOSTI MJERNIH PODATAKA.....	14
7.1 Sažeti opis svih aktivnosti	14
7.2 Provjera statusa tehničke ispravnosti mjerene opreme	14
7.3 Provjera ispunjavanja QC standarda.....	15
7.4 Kritička i logička provjera mjernih podataka	15
7.5 Označavanje statusa valjanosti mjernih rezultata.....	15
7.6 Način prikazivanja validiranih podataka.....	15
8. TEHNIČKA ISPRAVNOST I MJERNA SLJEDIVOST	16
8.1 Tehnička ispravnost postaja.....	16
8.2 Onečišćujuće tvari koje su praćene tijekom godine	16
8.3 Mjerna sljedivost i osiguranje kvalitete mjerenja.....	16
9. PREGLED FUNKCIONALNOSTI POSTAJA	17
10. REZULTATI	17
10.1 Koncentracije onečišćujućih tvari i obrada podataka	17
10.2 Evaluacija mjernih podataka	18
10.2.1 Zakonska osnova.....	18
10.2.2 Granične vrijednosti i učestalost dozvoljenih prekoračenja.....	18
10.2.3 Evaluacija rezultata.....	19
11. KATEGORIZACIJA ZRAKA.....	21

1. UGOVORNI ODNOSI

Sukladno narudžbenici broj: 4502125706 dobivenoj od Rockwool Adriatic d.o.o. (Rockwool), Ekonerg - Institut za energetiku i zaštitu okoliša d.o.o., je tijekom 2017. godine obavljao usluge mjerenja, validacije i dostave mjernih rezultata kao i redovitog servisa i umjeravanja mjernih uređaja na automatskim postajama za praćenje kvalitete zraka lokalne mreže Rockwool, Čambarelići i Zajci.

Provjera kvalitete mjerenja i podataka obavlja se sukladno Zakonu o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17), Pravilniku o praćenju kvalitete zraka (NN 79/17) i Pravilniku o uzajamnoj razmjeni informacija i izvješćivanju o kvaliteti zraka i obavezama za provedbu odluke komisije 2011/850/EU (NN 3/16).

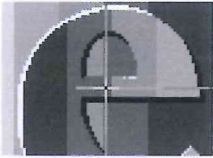
Sukladno istom zakonu i pravilnicima te Uredbi o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12, 84/17) izrađeno je i ovo izvješće.

Analizirani su validirani mjerni podaci od 01.01.2017. do 31.12.2017. godine.

2. MJERENJA SUKLADNO AKREDITIRANIM METODAMA

Mjerenja CO, SO₂ i H₂S je prema akreditiranim ispitnim metodama provodio Ekonerg Ispitni laboratorij koji je osposobljen prema HRN EN ISO/IEC 17025:2007:

Mjerna metoda	Norma
Mjerenje koncentracije sumporova dioksida u vanjskom zraku standardnom metodom	HRN EN 14212:2012 – Mjerenje koncentracije sumporovog dioksida u zraku ultraljubičastom fluorescencijom (EN 14212) + HRN EN 14212:2012/Ispr. 1:2014
Mjerenje koncentracije ugljikova monoksida u vanjskom zraku standardnom metodom	HRN EN 14626:2012 – Mjerenje koncentracije ugljikova monoksida nedisperzivnom infracrvenom spektroskopijom (EN 14626)
Mjerenje koncentracije sumporovodika u vanjskom zraku ekvivalentno standardnoj metodi	UV fluorescencija uz prethodno uklanjanje SO _x i konverziju H ₂ S u SO ₂ HRN EN 14212:2012 – Mjerenje koncentracije sumporovog dioksida u zraku ultraljubičastom fluorescencijom (EN 14212) + HRN EN 14212:2012/Ispr. 1:2014

3. REFERENTNI DOKUMENTI

3.1 Propisi Republike Hrvatske

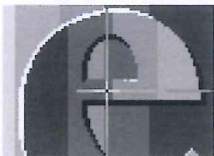
- ◀ Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17)
- ◀ Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (NN 79/17)
- ◀ Pravilnik o uzajamnoj razmjeni informacija i izvješćivanju o kvaliteti zraka i obavezama za provedbu odluke komisije 2011/850/EU (NN 3/16)
- ◀ Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12, 84/17)

3.2 Norme

- ◀ HRN EN ISO/IEC 17025 – Opći zahtjevi za osposobljenost ispitnih i umjernih laboratorija

3.3 Direktive i propisi EU

- ◀ Direktiva 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća
- ◀ Direktiva Komisije (EU) 2015/1480
- ◀ Provedbena odluka Komisije od 12. prosinca 2011. o utvrđivanju pravila za Direktive 2004/107/EZ i 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uzajamne razmjene informacija i izvješćivanja o kvaliteti zraka (2011/850/EU)
- ◀ Guidance on the Decision 2011/850/EU
- ◀ „Criteria for EUROAIRNET The EEA Air Quality Monitoring and Information Network“; EEA Technical Report No. 12
- ◀ “QA/QC checks on air quality data in AIRBASE and on the EoI 2004 data Procedures and results”; ETC/ACC Technical paper 2005/3 September 2005; Wim Mol and Patrick van Hooydonk

4. CILJANA KVALITETA PODATAKA

Zahtjevi za kvalitetom mjernih podataka o kvaliteti zraka definirani su Pravilnikom o praćenju kvalitete zraka.

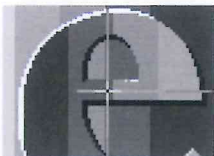
Slijedeći zakonsku i normativnu regulativu postavljeni su zahtjevi na kvalitetu podataka koji su opisani u tablici 1.

Tablica 1.

Parametar kvalitete podataka / analiti	SO ₂ , H ₂ S, CO	PM ₁₀
Mjerna nesigurnost	15%	25%
Minimalan obuhvat podataka	90%	90%
Minimalna vremenska pokrivenost	-	-

Kod sjedinjavanja 10 minutnih vrijednosti u jednosatne vrijednosti (usrednjavanja podataka) zahtjeva se minimalni obuhvat podataka od 75%.

Kod izračunavanja viših vremena usrednjavanja također se zahtjeva minimalan obuhvat podataka od 75%.

5. OPĆI PODACI

5.1 Metapodaci

Mreža za kontinuirano praćenje kvalitete zraka Rockwool sastoji se od dvije mjerne postaje smještene u mjestima Zajci i Čambarelići. Metapodaci za mrežu i postaje prikazani su u tablici 2.

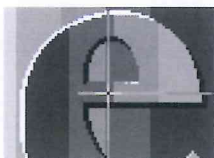
Tablica 2.

METAPODACI O MREŽI

I. PODACI O MREŽI	
I. 1.	Naziv: Mreža za praćenje kvalitete zraka Rockwool
I. 2.	Kratica: LIS001
I. 3.	Tip mreže: lokalna
I. 4.	Tijelo odgovorno za upravljanje: Rockwool Adriatic d.o.o.
I. 4.1.	Naziv Rockwool Adriatic d.o.o.
I. 4.2.	Ime odgovorne osobe Neven Vlačić
I. 4.3.	Adresa Poduzetnička zona Pićan 1
I. 4.4.	Telefon 385 52 858 500
	Fax 385 52 858 501
I. 4.5.	e-mail neven.vlacic@rockwool.com
I. 4.6.	Web adresa http://www.rockwool.hr/sw68052.asp
I. 5.	Obavijest o vremenu: lokalno vrijeme

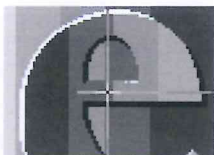
METAPODACI MJERNIH POSTAJA

II. PODACI O POSTAJI			
II. 1. Opći podaci			
II. 1.1.	Ime postaje	ZAJCI	
II. 1.2.	Ime grada	Pićan	
II. 1.3.	Nacionalni ili lokalni broj ili oznaka	zajci	
II. 1.4.	Kod postaje	IS0101	
II. 1.5.	Ime stručne institucije koja odgovara za postaju	Ekonerg d.o.o.	
II. 1.6.	Tijelo ili programi kojima se dostavljaju podaci	Istarska županija, HAOP	
II. 1.7.	Ciljevi mjerenja	Praćenje onečišćenja zraka uzrokovano radom tvornice Rockwool	
II. 1.8.	Geografske koordinate*	h	x
		y	
		45°20'	14°07'
II. 1.9.	NUTS		
II. 1.10.	Onečišćujuće tvari koje se mjere	SO₂, CO, H₂S, PM₁₀	
II. 1.11.	Meteorološki parametri	temperatura, relativna vlažnost, smjer i brzina vjetra	
II. 1.12.	Druge informacije		
II. 2. Klasifikacija postaje			
II. 2.1.	Tip područja		
II. 2.1.1.	Gradsko	-	
II. 2.1.2.	Prigradsko	-	

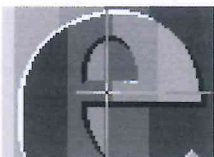

II. 2.1.3.	Ruralno	DA
II. 2.2.	Tip postaje u odnosu na izvor emisija	
II. 2.2.1.	Prometna	-
II. 2.2.2.	Industrijska	DA
II. 2.2.3.	Pozadinska	-
II. 2.3.	Dodatne informacije o postaji	
II. 2.3.1.	Područje za koje je postaja reprezentativna	radius 2000m
II. 2.3.2.	Gradske i prigradske postaje	
	- broj stanovnika grada/naselja	
II. 2.3.3.	Prometne postaje	
	- procijenjena količina prometa	
	- udaljenost od kamenog ruba pločnika	
	- udio teških motornih vozila u prometu	
	- brzina prometa	
	- udaljenost do fasade zgrade i visina zgrade	
	- širina prometnice/ulice	
II. 2.3.4.	Industrijske postaje	
	- tip industrije	- proizvodnja kamene vune
	- udaljenost od izvora/područja izvora	1500m
II. 2.3.5.	Ruralne pozadinske postaje	
	- blizina grada	-
	- regionalne	-
	- daljinski prijenos	-
III. INFORMACIJE O MJERNOJ TEHNICI PO ONEČIŠĆUJUĆIM TVARIMA		
III. 1. Mjerna oprema		
III. 1.1. Naziv		
III. 1.2. Analitička metoda ili mjerna metoda		
SO ₂	automatski analizator	analiza – UV fluorescencija
CO	automatski analizator	analiza – IR apsorpcija
PM ₁₀	automatski analizator	analiza – apsorpcija beta zračenja
H ₂ S	automatski analizator	analiza – UV fluorescencija
III. 2. Značajke uzorkovanja		
III. 2.1.	Lokacija mjernog mjesta	naselje u okolici tvornice
III. 2.2.	Visina mjesta uzorkovanja	3 m
III. 2.3.	Učestalost integriranja podataka	1 sat
III. 2.4.	Vrijeme uzorkovanja	kontinuirano
II. PODACI O POSTAJI		
II. 1. Opći podaci		
II. 1.1.	Ime postaje	ČAMBARELIĆI
II. 1.2.	Ime grada	Pićan
II. 1.3.	Nacionalni ili lokalni broj ili oznaka	čamb
II. 1.4.	Kod postaje	IS0102
II. 1.5.	Ime stručne institucije koja odgovara za postaju	Ekonerg d.o.o.
II. 1.6.	Tijelo ili programi kojima se dostavljaju podaci	Istarska županija, HAOP
II. 1.7.	Ciljevi mjerenja	Praćenje onečišćenja zraka uzrokovano radom

		tvornice Rockwool			
II. 1.8.	Geografske koordinate*		h	y	x
		mjereno			
		mjereno		45°18'	14°10'
II. 1.9.	NUTS				
II. 1.10.	Onečišćujuće tvari koje se mjere	SO ₂ , H ₂ S, PM ₁₀			
II. 1.11.	Meteorološki parametri	temperatura, relativna vlažnost, smjer i brzina vjetra			
II. 1.12.	Druge informacije				
II. 2. Klasifikacija postaje					
II. 2.1.	Tip područja				
II. 2.1.1.	Gradsko	-			
II. 2.1.2.	Prigradsko	-			
II. 2.1.3.	Ruralno	DA			
II. 2.2.	Tip postaje u odnosu na izvor emisija				
II. 2.2.1.	Prometna	-			
II. 2.2.2.	Industrijska	DA			
II. 2.2.3.	Pozadinska	-			
II. 2.3.	Dodatne informacije o postaji				
II. 2.3.1.	Područje za koje je postaja reprezentativna	radius 2000m			
II. 2.3.2.	Gradske i prigradske postaje				
- broj stanovnika grada/naselja					
II. 2.3.3.	Prometne postaje				
- procijenjena količina prometa					
- udaljenost od kamenog ruba pločnika					
- udio teških motornih vozila u prometu					
- brzina prometa					
- udaljenost do fasade zgrade i visina zgrade					
- širina prometnice/ulice					
II. 2.3.4.	Industrijske postaje				
- tip industrije	proizvodnja kamene vune				
- udaljenost od izvora/područja izvora	1700m				
II. 2.3.5.	Ruralne pozadinske postaje				
- blizina grada	-				
- regionalne	-				
- daljinski prijenos	-				
III. INFORMACIJE O MJERNOJ TEHNICI PO ONEČIŠĆUJUĆIM TVARIMA					
III. 1. Mjerna oprema					
III. 1.1. Naziv					
III. 1.2. Analitička metoda ili mjerna metoda					
SO ₂	automatski analizator	analiza – UV fluorescencija			
PM ₁₀	automatski analizator	analiza – apsorpcija beta zračenja			
H ₂ S	automatski analizator	analiza – UV fluorescencija			
III. 2. Značajke uzorkovanja					
III. 2.1.	Lokacija mjernog mjesta	naselje u okolici tvornice			
III. 2.2.	Visina mjesta uzorkovanja	3 m			
III. 2.3.	Učestalost integriranja podataka	1 sat			
III. 2.4.	Vrijeme uzorkovanja	kontinuirano			

5.2 Mjerni sustav

Postaje su standardnog tipa izotermičkog skloništa s kontroliranim klimatskim uvjetima. Instrumenti i uzorkivači rade na osnovu mjernih principa referentnih metoda navedenih u Pravilniku o praćenju kvalitete zraka. Svaka postaja predstavlja neovisni mjerni sustav. Mjerni sustavi povezani su GSM modemskom vezom s nadzornim računalom u Ispitnom laboratoriju tvrtke Ekonerg pomoću sustava za prikupljanje i slanje podataka IDA ZRW.

Mjerni sustav sastoji se od sljedećih komponenti opisanih u tablici 3:

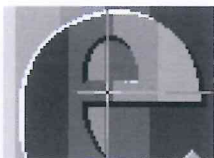
Tablica 3.

Mjerna postaja Zajci

Komponenta sustava, proizvođač
Izotermičko sklonište za smještaj mjernih uređaja, Tehnix
APMA-370 CO analizator, Horiba
APSA-370 SO ₂ analizator, Horiba
APSA-370 CU H ₂ S analizator, Horiba
Analizator lebdećih čestica PM10 VAREWA, DURAG
Sustav za kontrolu odziva na nul i span plin AFCU 360, Horiba
Kalibracijska boca, UTP - Sol Group
Meteorološki senzori za temperaturu, rel. vlažnost, brzinu i smjer vjetra
Sustav za prikupljanje i slanje podataka, Horiba
Termostatirani sustav grijanja i hlađenja, LG

Mjerna postaja Čambarelići

Komponenta sustava, proizvođač
Izotermičko sklonište za smještaj mjernih uređaja, Tehnix
APSA-370 SO ₂ analizator, Horiba
APSA-370 CU H ₂ S analizator, Horiba
Analizator lebdećih čestica PM10 VAREWA, DURAG
Sustav za kontrolu odziva na nul i span plin AFCU 360, Horiba
Kalibracijska boca, UTP - Sol Group
Meteorološki senzori za temperaturu, rel. vlažnost, brzinu i smjer vjetra
Sustav za prikupljanje i slanje podataka, Horiba
Termostatirani sustav grijanja i hlađenja, LG

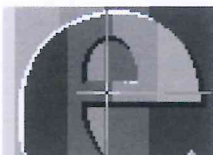

5.3 Specifikacija mjernih instrumenata i analiti

Sva mjerenja izvode se kontinuirano prema normiranim metodama definiranim u Pravilniku o praćenju kvalitete zraka. Svi instrumenti posjeduju Tipsko odobrenje sukladno relevantnim normama. U tablici 4 prikazani su mjerni princip, vrijeme usrednjavanja i granica detekcije za pojedini analizator.

Tablica 4.

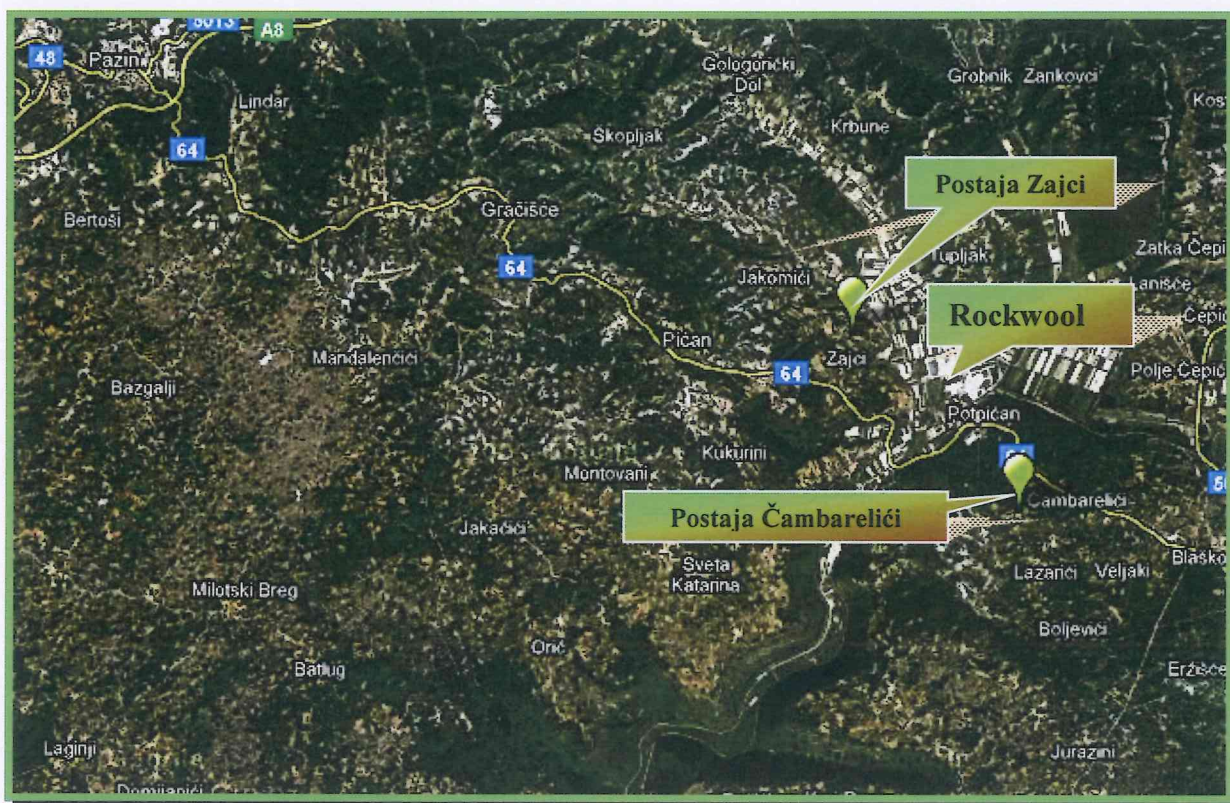
Instrument, analit	Mjerni princip	Vrijeme usrednjavanja (min)	Granica detekcije ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Horiba APMA-370, CO analizator	Ir spektroskopija	60	75
Horiba APSA-370, SO ₂ analizator	UV fluorescencija	60	5,02
Horiba APSA-370, H ₂ S analizator	UV fluoroscencija	60	1,52
DURAG VAREWA F-701, PM ₁₀ analizator	apsorpcija beta zračenja	60	N/A

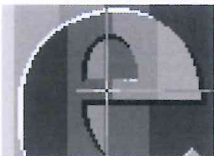
5.4 Lokacija

5.4.1 Makrolokacija

Sama tvornica smještena je 12,5 km jugozapadno od Pazina i 11 km sjeverno od Labina. Najbliži grad je Podpićan udaljen 600 m jugoistočno od tvornice. Postaja Čambarelići smještena je 2300 metara jugoistočno od tvornice na stotinjak metara većoj nadmorskoj visini dok je postaja Zajci smještena 1700 metara sjeveroistočno od tvornice na tridesetak metara većoj nadmorskoj visini. Makrolokacija je prikazana na slici 1.

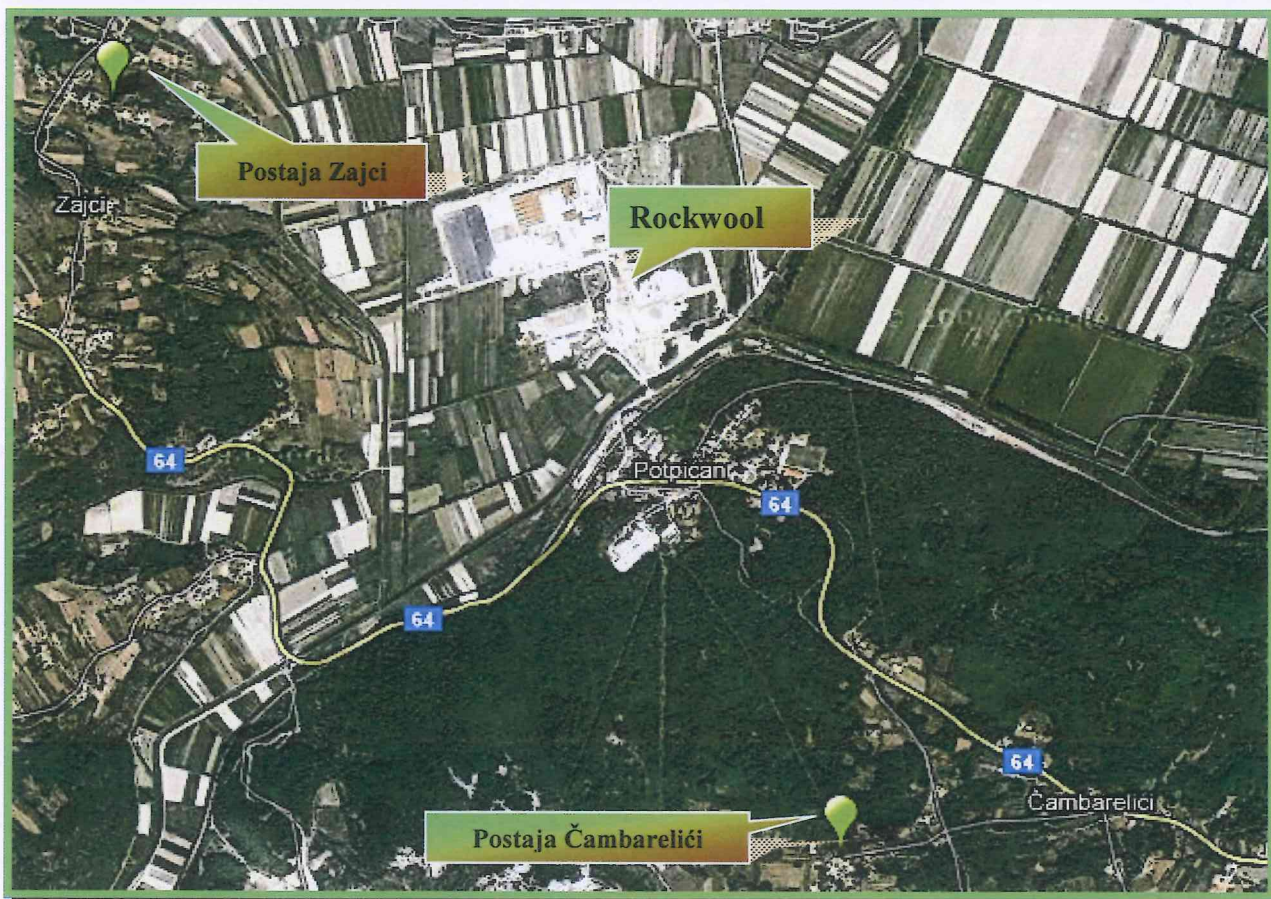

Slika 1. Makrolokacija postaja Zajci i Čambarelići

5.4.2 Mikrolokacija

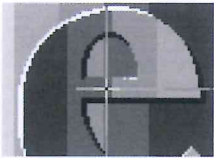
Postaja Zajci je smještena na granici neobrađivanog poljoprivrednog zemljišta i udaljena oko 15 m od obližnjih kuća sela Zajci. U blizini nema značajnijih prometnica. Postaja Čambarelići smještena je na granici obrađivanog poljoprivrednog zemljišta i udaljena 10 m od obližnjih kuća sela Čambarelići. U blizini nema značajnijih prometnica (Slika 2).

Slika 2. Mikrolokacije postaja Zajci i Čambarelići

5.5 Klasifikacija postaje

Obje postaje su po tipu područja ruralne, smještena u blizini kuća malih mjesta (zaselaka). Po odnosu na izvor emisija postaje su industrijske te bi trebale ispitati utjecaj tvornice kamene vune Rockwool na kvalitetu zraka na ovom području.

6. SAŽETAK QA/QC PLANA MREŽE

Za postizanje ciljane kvalitete podataka definiran je sustav kvalitete. Kod kreiranja QA/QC plana prvenstveno smo se vodili odrednicama norme HRN EN ISO/IEC 17025 – Opći zahtjevi za osposobljenost ispitnih i umjernih laboratorija te naputcima iz „Criteria for EUROAIRNET The EEA Air Quality Monitoring and Information Network“ EEA Technical Report No. 12 I “QA/QC checks on air quality data in AIRBASE and on the EoI 2004 data Procedures and results” ETC/ACC Technical paper 2005/3 September 2005 Wim Mol and Patrick van Hooydonk

Sustav osiguranja i provjere kvalitete mjerenja sadržava sljedeće komponente:

1. Dnevna automatska provjera odaziva instrumenata na nulti i span plin
2. Redovna dnevna validacija podataka i stanja instrumenata
3. Redovni dvotjedni obilasci postaja
4. Po potrebi ugađanje instrumenata na postaji
5. Mjesečna izvješća
6. Godišnji servisi
7. Godišnje umjeravanje instrumenata i ispitivanje radnih karakteristika sukladno relevantnim normama
8. Izvanredni servisi – nakon značajnijih zahvata na instrumentima obavezno umjeravanje
9. Sudjelovanje u usporednim mjerenjima

7. SAŽETAK POSTUPKA PROVJERE VALJANOSTI MJERNIH PODATAKA

Podaci o koncentracijama satnih vremena usrednjavanja onečišćujućih tvari u zraku koje se prate mjerenjem kvalitete zraka na postajama, prema donesenim programima mjerenja razine onečišćenosti zraka predstavljaju osnovni izvor podataka potrebnih za izvještavanje i razmjenu informacija sukladno regulativi RH i EU.

Kao takvi moraju biti valjani odnosno provjereni (validirani) prema referentnim dokumentima navedenim u točki 3.

7.1 Sažeti opis svih aktivnosti

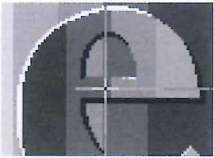
Sljedeći odredbe odluke EK 2011/850/EU, a u skladu s normom HRN EN ISO/IEC 17025 te normama za pojedine onečišćujuće tvari, validacija podataka obavlja se na osnovu provedbe QA/QC plana mjerenja kao i kritičke i logičke provjere mjernih podataka.

Postupak se sastoji od provjere tehničke ispravnosti instrumenata i sustava za mjerenje, provjere ispunjavanja kriterija kontrole kvalitete mjerenja i kritičke i logičke provjere mjernih podataka.

Ove aktivnosti obavljaju se svakodnevno za protekla 24 sata na centralnom računalu pomoću podataka iz baze podataka i direktnim pristupom računalima ili datalogerima u svakoj pojedinoj postaji. Baza podataka sastoji se od svih mjernih, QA/QC i servisnih podataka o mreži koja se kontinuirano popunjava najnovijim podacima.

7.2 Provjera statusa tehničke ispravnosti mjerene opreme

Provjera statusa instrumenata uređaja obavlja se na način da se direktno putem programa Data communication server i modemske veze centralno računalo spoji na računalo u provjeravanoj stanici koje je povezano sa svim relevantnim komponentama mjernog sustava postaje. Ovo omogućava uvid u statuse tehničke ispravnost uređaja sukladno protokolima postavljenim od strane proizvođača opreme.

7.3 Provjera ispunjavanja QC standarda

Svi uređaji za mjerenje kvalitete zraka u okviru provedbe QC mjerenja imaju automatsku periodičku (svakih 25 sati) provjeru odziva na nulti i span (konc. analiza u iznosu od 80% mjernog područja) plin. Sukladno zadanim standardima svaka provjera bit će označena sa slovo E (error) ukoliko rezultati provjere prelaze zadane granice.

Na osnovu ove provjere može se zaključiti na koji način provjeravani instrument reagira na poznatu koncentraciju plina odnosno neprisutnost istog u nultom (filtriranom) zraku i postoje li trendovi u odgovoru instrumenta. Općenito ovako dobivene informacije predstavljaju kvalitetan uvid u funkcionalnost instrumenta te omogućavaju pravovremenu reakciju prije negoli se kvaliteta podataka spusti ispod postavljenih granica.

7.4 Krićka i logićka provjera mjernih podataka

Program Data Communication Server Presentation i ISKAZ preko baze podataka sa svih postaja omogućava uvid u sve mjerne, servisne i statusne podatke sa postaja. Ovo podrazumijeva 10 minutne i satne mjerne vrijednosti, postotak obuhvata rezultata, radovi na održavanju, alarmi i drugo. Krićka i logićka provjera podataka predstavlja procjenjivanje valjanosti podataka uzimajući u obzir sve parametre koji mogu govoriti o valjanosti podataka poput izuzetno visokih rezultata, rezultata koji se prebrzo mijenjaju i rezultata koji previše odstupaju od očekivanih pri danim uvjetima (meteorološkim, prometnim, lokacijskim itd). Također uzima u obzir i usporedbu s prethodnim mjerenjima pri sličnim uvjetima i mjerenjima drugih onećišćujućih tvari kao i mjerenja s drugih (oblićnih) postaja u mreži. Općenito ovaj postupak predstavlja upotrebu svih znanja, saznanja i iskustava na području kvalitete zraka sa ciljem što kvalitetnije procjene valjanosti podataka.

7.5 Oznaćavanje statusa valjanosti mjernih rezultata

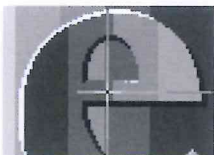
Oznaćavanje statusa valjanosti mjernih podataka obavlja se u ISKAZ-u i excel validacijskim listama svakodnevno na osnovi gore opisanog postupka.

Podaci se oznaćavaju na slijedeći naćin:

LEGENDA	
zapis bez GV	
zapis < 0	
zapis < GV	
zapis > GV	
odr. zero/span	
QA postupak	_ instrument na redovnoj kalibraciji ili redovnom održavanju
obuhvat < 75%	
pogreška	
nema zapisa	
nevalidno	broj+N _ moće biti i u drugoj boji ove legende

7.6 Naćin prikazivanja validiranih podataka

Validirani podaci prikazuju se u xls formatu. Podaci za sve onećišćujuće tvari sadržani su u jednoj datoteci u obliku triju tablica na tri lista nazvana „Prilog 1“; „Prilog 2“ i „Prilog 3“ u ovisnosti koju vrstu podataka prikazuje. Osim validiranih satnih vrijednosti tablice sadržavaju i statistićke podatke kako je to opisano u Pravilniku o praćenju kvalitete zraka. Tablice se nalaze u prilogima u elektronićkom obliku na CD-u.

8. TEHNIČKA ISPRAVNOST I MJERNA SLJEDIVOST

8.1 Tehnička ispravnost postaja

Svi postupci osiguravanja tehničke ispravnosti postaja obavljani su od strane ovlaštenog serviseru za instrumente proizvođača Horiba i Durag, tvrtke Ekonerg.

8.2 Onečišćujuće tvari koje su praćene tijekom godine

Onečišćujuće tvari koje su praćene u 2017. godini na mjernim postajama Zajci i Čambarelići:

Mjerna postaja Zajci

- Sumporov dioksid (SO₂)
- Sumporovodik (H₂S)
- Lebdeće čestice aerodinamičkog promjera < 10 μm (PM₁₀)
- Ugljikov monoksid (CO)

Mjerna postaja Čambarelići

- Sumporov dioksid (SO₂)
- Sumporovodik (H₂S)
- Lebdeće čestice aerodinamičkog promjera < 10 μm (PM₁₀)

8.3 Mjerna sljedivost i osiguranje kvalitete mjerenja

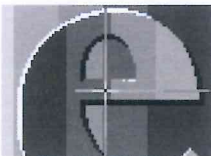
Praćenje koncentracija gore navedenih onečišćujućih tvari izvodilo se kontinuiranim mjerenjima prema Zakonu o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17) i Pravilniku o praćenju kvalitete zraka (NN 79/17).

U periodu od 01.01.2017. do 31.12.2017. godine rad instrumenta je redovno provjeravan preko analiziranja dobivenih rezultata i putem "zero" i "span" provjera. Rezultati provjera nalaze se u bazi podataka postaje.

Svi mjerni instrumenti umjereni su u akreditiranom umjernom laboratoriju tvrtke Ekonerg sukladno propisanim radnim postupcima prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 i relevantnim normama za svaku metodu.

Certifikati o umjeravanju sa dokazima mjerne sljedivosti do SI jedinica prema ISO 17025 nalaze se u dokumentaciji postaje.

9. PREGLED FUNKCIONALNOSTI POSTAJA

U 2017. godini zbog kvara analizatora lebdećih čestica na mjernoj postaji Zajci obuhvat podataka satnog vremena usrednjavanja je nešto manji od ciljanog i iznosi 81,3 % za PM₁₀. Obuhvat podataka svih ostalih onečišćujućih tvari je zadovoljavajući.

Na mjernoj postaji Čambarelići prosječna razina obuhvata podataka satnog vremena usrednjavanja iznosi 96,7%, a 24-satnog vremena usrednjavanja 96,37%. Na mjernoj postaji Zajci prosječna razina obuhvata podataka satnog vremena usrednjavanja iznosi 92,2%, a 24-satnog vremena usrednjavanja 89,37%.

Mjerne nesigurnosti za SO₂, H₂S i CO izračunate su iz podataka dobivenih provođenjem testova radnih karakteristika za svaki instrument u 2017. godini i rezultata dobivenih testovima izvedenim tijekom ishođenja tipskog odobrenja u skladu sa relevantnim normama za referentne metode. Kvaliteta podataka izražena na ovaj način zadovoljava kriterije iz točke 4 za mjerenja SO₂, H₂S i CO. Mjerna nesigurnost za PM₁₀ nije izračunata. Ostvarena kvaliteta podataka prikazana je u tablici 5.

Tablica 5. Ostvarena kvaliteta podataka

	*SO ₂ [%]	*H ₂ S [%]	PM ₁₀ [%]	*CO [%]	sr.vr. [%]	CO 8h [%]
Postaja Čambarelići						
satni podaci	98,30	95,80	96,00	-	96,70	-
24-satni podaci	97,70	95,00	96,40	-	96,37	-
Postaja Zajci						
satni podaci	99,00	93,60	81,30	94,90	92,20	-
24-satni podaci	98,90	93,00	76,20	-	89,37	94,10
Mjerna nesigurnost [%]	<15	<15	-	<15	-	-

*metode akreditirane prema HRN EN ISO/IEC 17025

10. REZULTATI

10.1 Koncentracije onečišćujućih tvari i obrada podataka

Tijekom 2017. dobiveni rezultati prikazani su i obrađeni u prilogima 1-3 (nalaze se u elektroničkom obliku na CD-u).

Prilog Čambarelići

Prilog 1. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari satnih vremena usrednjavanja

Prilog 2. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari 24 satnih vremena usrednjavanja

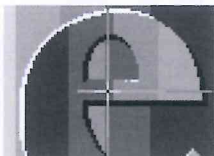
Prilog 3. Statistička obrada podataka sa kategorizacijom zraka

Prilog Zajci

Prilog 1. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari satnih vremena usrednjavanja

Prilog 2. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari 24 satnih vremena usrednjavanja

Prilog 3. Statistička obrada podataka s klasifikacijom zraka

10.2 Evaluacija mjernih podataka

10.2.1 Zakonska osnova

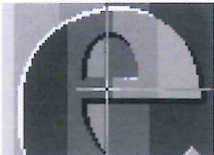
Ocjenjivanje razine onečišćenosti zraka izvedeno je sukladno Članku 24. i 25. Zakona o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17) te Uredbi o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12, 84/17).

10.2.2 Granične vrijednosti i učestalost dozvoljenih prekoračenja

Za evaluaciju rezultata korištene su, sukladno gore spomenutoj Uredbi, granične vrijednosti i učestalost dozvoljenih prekoračenja iz tablice 6.

Tablica 6. Razine granične vrijednosti (GV) i učestalost dozvoljenih prekoračenja

Onečišćujuća tvar	Vrijeme usrednjavanja	Razina granične vrijednosti (GV)	Učestalost dozvoljenih prekoračenja
SO ₂	1 sat	350 µg m ⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 24 puta tijekom kalendarske godine
	24 sata	125 µg m ⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 3 puta tijekom kalendarske godine)
H ₂ S	1 sat	7 µg m ⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 24 puta tijekom kalendarske godine
	24 sata	5 µg m ⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 7 puta tijekom kalendarske godine
PM ₁₀	24 sata	50 µg m ⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 35 puta tijekom kalendarske godine
	1 godina	40 µg m ⁻³	–
CO	maksimalna dnevna osmosatna srednja vrijednost	10 mg m ⁻³	–

10.2.3 Evaluacija rezultata

Postaja Čambarelići

Satno usrednjavanje

Na osnovu mjernih rezultata može se zaključiti da tijekom 2017. godine koncentracije SO₂ i H₂S nisu prekoračile graničnu vrijednost za satno vrijeme usrednjavanja.

Dnevno usrednjavanje

Koncentracije SO₂ i H₂S tijekom 2017. godine nisu prekoračivale granične vrijednosti za 24-satno vrijeme usrednjavanja, dok su vrijednosti PM₁₀ prekoračile graničnu vrijednost 3 (tri) puta za 24-satno vrijeme usrednjavanja (označeno crvenom bojom – Prilog-2). Na slici 3 prikazana su prekoračenja GV-a koncentracija PM₁₀ za 24-satno vrijeme usrednjavanja na postaji Čambarelići.

Godišnje usrednjavanje

Koncentracije PM₁₀ nisu prekoračile godišnju graničnu vrijednost.

Pragovi upozorenja

Koncentracije SO₂ nisu prekoračile prag upozorenja.

Pragovi procjene

S obzirom na pragove procjene koncentracije SO₂ nalaze se ispod donjeg praga procjene, a koncentracije PM₁₀ između donjeg i gornjeg praga procjene.

Postaja Zajci

Satno usrednjavanje

Na osnovu mjernih rezultata može se zaključiti da tijekom 2017. godine koncentracije SO₂ i H₂S nisu prekoračile graničnu vrijednost za satno vrijeme usrednjavanja.

Dnevno usrednjavanje i maksimalne dnevne 8-satne srednje vrijednosti

Koncentracije SO₂ i H₂S tijekom 2017. godine nisu prekoračile granične vrijednosti za 24-satno vrijeme usrednjavanja.

Koncentracije PM₁₀ također nisu prekoračile graničnu vrijednost u 2017. godini, ali je obuhvat podatka bio nezadovoljavajući.

Maksimalne dnevne 8-satne klizne srednje vrijednosti CO nisu prekoračile graničnu vrijednost u 2017. godini.

Godišnje usrednjavanje

Koncentracije PM₁₀ nisu prekoračile godišnju graničnu vrijednost, ali je obuhvat podatka bio nezadovoljavajući.

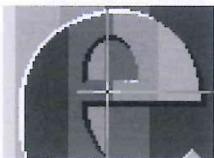
Pragovi upozorenja

Koncentracije SO₂ nisu prekoračile prag upozorenja.

Pragovi procjene

S obzirom na pragove procjene koncentracije SO₂ i CO nalaze se ispod donjeg praga procjene, a koncentracije PM₁₀ između donjeg i gornjeg praga procjene.

Iz raspoloživih podataka nije moguće sa sigurnošću utvrditi predominantni izvor onečišćenja.

2017

siječanj '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

veljača '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

ožujak '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

travanj '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

svibanj '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

lipanj '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

srpanj '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

kolovoz '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

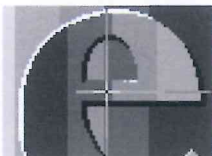
rujan '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

listopad '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

studeni '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

prosinac '17						
Su	M	Tu	W	Th	F	Sa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Slika 3. Kalendar prekoračenja GV koncentracija PM_{10} za 24 satno vrijeme usrednjavanja u 2017. godini na postaji Čambarelići.

11. KATEGORIZACIJA ZRAKA

Prema rezultatima mjerenja a sukladno regulativi Republike Hrvatske iz točke 3. ovog izvješća zrak je na području mjerne postaje Čambarelići klasificiran kao I kategorije u odnosu na SO₂ i PM₁₀ s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi te također I kategorije u odnosu na H₂S s obzirom na kvalitetu življenja (dodijavanje mirisom).

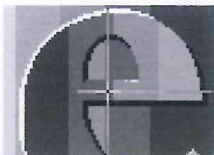
Na području mjerne postaje Zajci zrak je klasificiran kao I kategorije u odnosu na SO₂ i CO s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi te također I kategorije u odnosu na H₂S s obzirom na kvalitetu življenja (dodijavanje mirisom).

Zbog smanjenog obuhvata podatka u 2017. godini na području mjerne postaje Zajci kategorizacija nije izvršena u odnosu na lebdeće čestice PM₁₀, iako se na osnovi činjenice da 24-satna granična vrijednost nije prekoračena niti jedan put te da je vrijednost 90,4 percentila za 24-satne vrijednosti 27,8, te niske srednje godišnje granične vrijednosti (16,47 µg/m³) može zaključiti da bi uz zadovoljavajući obuhvat podataka kvaliteta zraka u odnosu na PM₁₀ bila prve kategorije.

Tablice 7 i 8 prikazuju statističku obradu podataka i kategorizaciju kvalitete zraka.

Tablica 7. Statistička obrada mjernih podataka sa postaje Čambarelići

STATISTIČKA OBRADA MJERNIH REZULTATA NA POSTAJI ČAMBARELIĆI ZA 2017. GODINU			
Statistički parametar / Onečišćujuća tvar	SO ₂ µg/m ³	H ₂ S µg/m ³	PM ₁₀ µg/m ³
Minimalna satna vrijednost (µg/m ³)	-0,49	-0,38	0,00
Maximalna satna vrijednost (µg/m ³)	89,06	4,20	314,07
Srednja vrijednost satnih vremena usrednjavanja	5,60	1,85	16,84
Median satnih vremena usrednjavanja	3,72	2,00	13,65
Percentil 99,73 satnih vremena usrednjavanja	54,74	2,78	-
Minimalna 24 satna vrijednost (µg/m ³)	0,33	0,47	2,19
Maximalna 24 satna vrijednost (µg/m ³)	25,19	2,72	91,21
Srednja vrijednost 24 satnih vremena usrednjavanja	5,58	1,85	16,91
Median 24 satnih vremena usrednjavanja	4,68	2,00	14,65
Percentil 99,2 24 satnih vremena usrednjavanja	17,30	-	-
Percentil 98,1 24 satnih vremena usrednjavanja	-	2,61	-
Percentil 90,4 24 satnih vremena usrednjavanja	-	-	31,22
Valjanih rezultata satnih vremena usrednjavana (%)	98,30	95,80	96,00
Valjanih rezultata 24 satnih vremena usrednjavana (%)	97,70	95,00	96,40
Broj prekoračenja satnog GV	0	0	-
Broj prekoračenja 24 satnog GV	0	0	3
Prekoračenje godišnje GV	-	-	NE
Prekoračenje praga upozorenja	NE	-	-
Pragovi procjene	< donjeg	-	> donjeg < gornjeg
Kategorija kvalitete zraka	prva	prva	prva

Tablica 8. Statistička obrada mjernih podataka sa postaje Zajci

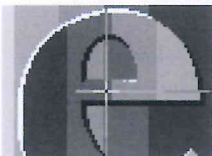
STATISTIČKA OBRADA MJERNIH REZULTATA NA POSTAJI ZAJCI ZA 2017. GODINU				
Statistički parametar / Onečišćujuća tvar	SO ₂ µg/m ³	H ₂ S µg/m ³	PM ₁₀ µg/m ³	CO 8h max mg/m ³
Minimalna satna vrijednost (µg/m ³)	0,92	-0,25	0,00	0,07
Maximalna satna vrijednost (µg/m ³)	80,95	4,68	248,40	1,33
Srednja vrijednost satnih vremena usrednjavanja	4,87	1,57	16,47	0,30
Median satnih vremena usrednjavanja	4,09	1,47	14,94	-
Percentil 99,73 satnih vremena usrednjavanja	32,38	3,71	-	-
Minimalna 24 satna vrijednost (µg/m ³)	2,10	0,31	3,85	-
Maximalna 24 satna vrijednost (µg/m ³)	10,63	3,69	46,92	1,17
Srednja vrijednost 24 satnih vremena usrednjavanja	4,86	1,57	16,82	-
Median 24 satnih vremena usrednjavanja	4,76	1,46	15,63	-
Percentil 99,2 24 satnih vremena usrednjavanja	9,18	-	-	-
Percentil 98,1 24 satnih vremena usrednjavanja	-	2,65	-	-
Percentil 90,4 24 satnih vremena usrednjavanja	-	-	27,80	-
Valjanih rezultata satnih vremena usrednjavana (%)	99,00	93,60	81,30	-
Valjanih rezultata 24 satnih vremena usrednjavana (%)	98,90	93,00	76,20	94,10
Broj prekoračenja satnog GV	0	0	-	-
Broj prekoračenja 24 satnog GV	0	0	0	0
Prekoračenje godišnje GV	-	-	NE	-
Prekoračenje praga upozorenja	NE	-	-	-
Pragovi procjene	< donjeg	-	> donjeg < gornjeg	< donjeg
Kategorija kvalitete zraka	prva	prva	-	prva

Izvešće izradili:

Vedran Vadić
Vedran Vadić, dipl. ing.

Želić

Željko Celić, ing. el.

PRILOZI

MJERNA POSTAJA ČAMBARELIĆI

Prilog 1. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari satnih vremena usrednjavanja

Prilog 2. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari 24 satnih vremena usrednjavanja

Prilog 3. Statistička obrada podataka s klasifikacijom zraka

MJERNA POSTAJA ZAJCI

Prilog 1. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari satnih vremena usrednjavanja

Prilog 2. Tablični prikaz koncentracija onečišćujućih tvari 24 satnih vremena usrednjavanja

Prilog 3. Statistička obrada podataka s klasifikacijom zraka

ELEKTRONIČKA VERZIJA IZVJEŠĆA